

Ook op andere wijze deed hij blijken van zijn belangstelling voor zendingsvragen en wel voornamelijk in den kleineren kring van de studenten.

Op de zendingdagen van F. Q. I. was prof. Greijdanus trouw op het appél. Hij zou geen buitengewone corpsvergadering verzuiimen waar over zendingsvragen werd gehandeld. Zoo herinner ik me de gelegenheid dat ik zelf als jong predikant een lezing mocht houden over de Shinto-vereeniging in Japan. De voorzitter van de vergadering had de bescheiden figuur van Prof. Greijdanus niet opgemerkt. Hij had zich rustig neergezet in een hoekje van de eerste rij stoelen. Maar nauwelijks op den kathedraal gekomen of ik merkte hem op. En mocht hem danken voor de belangstelling die hij ook op deze wijze toonde in de studie van zijn oudleerlingen. Hij nam een uur van zijn drukbezette tijd er af om zijn kennis te „verrijken“. Dat laatste woord mag ik dan wel tusschen aanhalingsteekens zetten. Ik vrees dat de spreker van dien avond zijn kennis had kunnen verdiepen bij zijn oudleermeester. Want een student en een oudleerling staan altijd verbaasd over de veelomvattende kennis van prof. Greijdanus op elk gebied. Na afloop van de lezing ging hij naar huis, zich verontschuldigend bij den spreker dat ander werk hem riep. Maar..... hij was er dan toch maar geweest. En onder elkander zeiden de studenten dan, dat Greijd er ook was geweest. En wie zou zich schamen het een eer te hebben gevonden zijn oudleermeester onder zijn hoorders te hebben gevonden?

Wanneer ik dan dat referaat van prof. Greijdanus overlees, dan word ik getroffen door zijn praktischen en nuchteren kijk op de zendingsvragen. Na een korte inleiding wil hij eerst iets zeggen over de missionarische christenheid van die dagen aan het einde van den eersten wereldoorlog. En dadelijk vraagt hij aandacht voor de..... geldkwestie. „Ieder onzer“, zoo zegt hij, „kan ook zelf wel bedenken, dat daar geldelijk een tijd van druk op handen is. Deze oorlog verslindt toch zulke schatten dat ze moeilijk zelfs maar te begrooten en te noemen zijn“. En hij plaatst zijn hoorders voor de nuchtere vraag, of misschien ook de benoedigde gelden voor den onderscheiden arbeid op het gebied van Gods Koninkrijk en kerk, en voor dien van de Zending, minder hoog bedrag zullen bereiken, dan voor rechte uitrichting vereischt wordt? Hij wijst dan verder op het vreeselijke, hoe de band der Christenvolken op droeve wijze gebroken is. Het bleek dan nu hoe de innerlijke eenheid gemist werd. Hij vrees dat de haat ook de gemeenschap der den zendingarbeid betreffende vele jaren zal belemmeren. Hij ziet scherp hoe de Christenheid nu haar eigen kracht gebroken heeft. De Christenvolken verliezen zeer veel bloed, zeer veel mannen, zeer veel krachten ook voor de toekomst. En dan staat daar dien treffende volzin: „Door onderlingen geweldigen krijg breekt zij n.l. de Christenheid, haar kracht, berooft zij zich van allerlei ontvangen goederen, brengt zij zich in de ellende, doet zij haar aanzien wegzinken, maakt zij zich ongeschikt om later den te wachten stortvloed van de miljoenen legers der heidenvolken te kunnen weerstaan“. De heidenvolken komen thans de Christenvolken zien als in hun naaktheid en zwakte. Een waarlijk Bijbelsche visie op den bijna voorbijgeganen eersten wereldoorlog. En wat zijn de gevolgen geweest? Heeft dit woord ook vandaag niet een diepen zin, en is het nog niet van actueele betekenis?

Prof. Greijdanus wijst er in het tweede deel van zijn referaat op, hoe de heidenwereld door dien oorlog uit haar isolement geraakt is. Hij teekent hoe verschrikkelijk het is dat de Christenvolken elkaar naar den keel grijpen met behulp van krijgers aangevoerd uit Achter-Indië, Australië en Noord-Afrika. En dat men de Turken als trouwe bondgenooten eerde. En dan zegt hij, dat daarmede de Christenvolken a.h.w. formeel hun Christendom opgegeven hebben, en zich met de heidenvolken gelijk gesteld. Hij wijst op het gruwelijke dat de Christenvolken hebben toegelaten den schrikkelijken Christenmoord op de Armeniërs door den Turkschen bondgenoot. En dan komt het angstig actueele woord: „Daarin spreekt zich met onmiskenbare duidelijkheid in een enkel roerend feit als voor allen uit, dat berekening van vermeend staatkundig belang bij de nu in oorlog zijnde Christenvolken met hunne hoofden, alles overheerscht, zoodat daarvoor ook het Christendom zelf wijken moet, in hoe schrijnende verongelijking, en met hoe schreiende vertreding ook“. Hij vindt dat deze zelfverlaging der Christenvolken wel het zelfgevoel der heidenvolken verhoogen moet. En dat de Christenvolken wel tot dank allerlei concessies aan die heidenvolken doen moeten, het is de verbroedering van Christenvolken met heidenvolken die prof. Greijdanus het meest aangrijpt in dit deel van zijn rede. En het kan niet uitblijven, volgens hem, dat de nauwe aanraking met het Christendom de heidenen niet verlokken zal om ook Christen te worden. Eerder zullen ze afkeerig blijken. Er zal van weinig bereidheid om het evangelie aan te nemen sprake zijn.

In het derde deel van zijn referaat put prof. Greijdanus moed uit den rijkdom der Schriften. Hij laat den profet Jesaja spreken. Want de Heere zal alle gekochten toebrengen ook onder de heidenvolken. En hij spreekt die prachtige visie uit, dat het welzijn en de uitbreiding van die gemeente a.h.w. de innerlijke stuwkracht van het gansche wereldgebeuren vormen. De Heere regeert en Hij volvoert Zijn werk. Onder dit aspect wordt dan ook de arbeid der zending getaxceerd. De Heere is bezig in dien oorlog met ploegen

IN MEMORIAM PROF. DR. S. GREIJDANUS

Hij mocht een leven lang in 's Heeren wegen
gaan.

Hij wist zichzelf een zondaar, reddeloos verloren,
Maar Gods genade had hem tot Zijn dienaar
[verkoren:

Hij mocht Gods volk Zijn Boodschap beter doen
[verstaan.

Op meer dan één front viel de vijand rustloos
[aan.

Hij achtervolgde hem tot in zijn sterkste toren,
En nauwegezet bleef hij naar zijn Meester
[hooren;

In zwaren arbeid liep hij als een stroom Hem
[aan.

Als Christus wassen mocht, wilde hij wel onder-
[gaan.

Wat meest hem griesde moest hij van zijn „rech-
[ters“ hooren:

„Mutter en leugenaar, durft gij Gods Kerk
[verstoren!“..

De Heiland gaf hem kracht om ook dien weg te
[gaan.

Toen werd hij ons een broeder, meer dan ooit
[tevooren.

En warmer mochten onze harten voor hem slaan.

H. WESTERINK.

en effen maken van den akker der menschenwereld, het geschiedt om dien toe te bereiden voor de ontvangst van het zaad van Zijn Evangelie, opdat er straks een rijke oogst van wie behouden worden uit blijke opgeschoten te zijn.

Hoe frisch en verstrekkend de visie van den overleden hoogleraar wel was op de ontwikkeling der inlandsche Christenheid kan blijken uit deze opmerking, die dan breder wordt ontwikkeld. „Het eerst zou ik willen noemen, dat op 't Zendingsterrein zoo spoedig dit recht mogelijk is, de Christenkerken tot zelfstandigheid gebracht moeten worden. Het licht, waarin de heidenen nu de Christenheid leeren bezien, en hun eigen verhoogde zelfgevoel en toenemende besef van eigenwaarde, zullen ook doorwerken op Godsdienslig gebied, en alzoo zich laten gelden evenzeer met betrekking tot het Evangelie. De Europeaan trede zoo spoedig en zooveel als mogelijk is, bij de Zending onder de heidenen terug, wanneer daar Christenen van hen geworden zijn, en late het, zoodra dit geschieden kan, tot kerkinstituering komen, om de Christenen en de Christenkerken in de heidenwereld zooveel zelfstandig te laten arbeiden, als het maar eenigszins mogelijk is“.

En het is verwonderlijk hoe actueel een van de laatste opmerkingen is van den ontslapene, wanneer hij wijst op het gevaar dat er aan verbonden is, wanneer daar een nauwe band zou zijn tusschen den Evangelie- en den Zendingarbeid der kerk, en den staat of de politiek. De staatsmacht vraagt, als het er op aankomt, naar geen eisch van Gods Woord en Evangelie.

PROFESSOR GREIJDANUS

als President-Curator

Op den Theologischen Schooldag van het jaar 1939 ontmoette ik voor het eerst Professor Greijdanus. De Schooldag werd te Kampen gehouden, maar beheerschte volstrekt niet het aspect van dit voor het oog van den bezoeker zoo vredige stadje, zooals we dit de laatste jaren gewend zijn.

Geen bijzondere verkeersregeling was noodzakelijk. Geen parkeerterrein voor autobussen afkomstig uit alle deelen van het land. Slechts het welbekende treintje had het wat drukker dan gewoonlijk.

Later bleek, dat alle bezoekers geborgen konden worden in de aula van het schoolgebouw in de Oude Straat.

Ook mijn bezoek aan Kampen stond niet in verband met het betoonen van medeleven als kerklid met de School der Kerken. Toch ontmoette ik op dien dag den Professor.

Aan het Gereformeerd Gymnasium te Kampen was een vacature voor leeraar in de klassieke talen. Daarom bracht ik een bezoek aan Professor Greijdanus in zijn qualiteit van President-Curator van dit Gymnasium.

Omdat nu dit eerste bezoek betrekking had op het Gymnasium, en ook het laatste bezoek waarbij ik meer uitvoerig met den Professor kon spreken, voor een groot deel gewijd is aan deze school, hoewel er de laatste jaren geen rechtstreeksche band meer tusschen het Gymnasium en Professor Greijdanus bestond, wil ik eenige indrukken weergeven van het werk van Professor Greijdanus voor deze school. Meer dan indrukken kunnen het niet zijn, omdat ik niet over de officieele gegevens beschik, die een volledig overzicht als basis vereischt.

Het bekleeden van de functie van Curator van het Gereformeerd Gymnasium stelt ons al aanstonds voor

En dan komt het geloofswoord, dat ons in eigen moeilijke zendingssituatie, zoowel van onze eigen kerken, als van ons geheele vaderland bemoedigen kan. „De Evangelie- en Zendingarbeid geheel los van allen band aan de staatsmacht, gansch zelfstandig, enkel, maar ook geheel, gebonden aan den Heere, en levende uit Zijne hand, wordt ons door wat in dezen wereldoorlog te zien is, als onvermijdelijk, en als onverbidelijke eisch voor oogen gesteld, en op de ziel gebonden“.

Verrassend is deze visie op het zendingswerk. Het is als ziet prof. Greijdanus de verre toekomst. Hoe kon het ook anders, de man, die jaren zich heeft mogen verdiepen in de toekomst des Heeren. Die tot driemaal toe een verklaring heeft mogen geven over het laatste bijbelboek.

Deze rede voor dertig jaren uitgesproken heeft nog niets van zijn belangrijkheid en actualiteit verloren. In alle jaren van zijn gezegenden professoralen arbeid heeft prof. Greijdanus blij gegeven van zijn liefde tot dezen Evangeliearbeid. Werden zijn adviezen gevraagd, hij verstrekte ze uit den rijken schat van zijn kennis. Werd hij in de gelegenheid gesteld oudleerlingen aan te moedigen, hij liet zich niet onbetuigd. Werd er een zendingdag gehouden verleden jaar in Kampen en lieten o zooveel hun plaatsen leeg en toonden de kerken in de classis Zwolle weinig medeleven en liefde, temidden van het kerkvolk, op een plaatsje in de groote Nieuwe Kerk zat Prof. Greijdanus den geheelen dag ingespannen te luisteren. Hij leefde mede. Hij was ook in dezen trouw.

Werkelijk, dat is 't geheim van dit geheele rijke leven geweest. Trouw in alles, op alle plaatsen waar hij geroepen werd. Een trouw aan het werk van de kerk van Christus, op alle gebied, een trouw aan het Evangelie van Christus, die alleen kan verklaard worden uit zijn trouw aan den Heere zelf en uit de trouw des verbonds, waarin prof. Greijdanus zich verblijden mocht, als die ontvangende en genietende van de hand des Heeren zelf.

In zijn rede te Nijverdal is zijn laatste woord gewijd aan het gebed dat zoo noodig is ook voor dit werk. „Dat bidden behoeft niet met vertwijfeling te geschieden“, zegt hij dan. „De Heere toch zal Zijn Sion bouwen, ook in de heidenwereld. Zij daar thans nog veel dat ons duister is inzake de betekenis van deze wereldcrisis voor een voortgang van Sions opbouw ook voor de Zending, eens trekken alle nevelen op. En dan zullen wij zien, hoe de Heere ook nu noch Zich-zelfen noch Zijn Woord verloochend heeft. Wonderlijk zullen ook dan Zijne wegen blijken aangaande deze wereldcrisis, en door Zijne wijsheid bevorderlijk ook voor de verbreiding van Zijn Evangelie onder de heidenen, en voor dezer geloovige aanneming daarvan. Mogen ook wij dan blijken getrouwe, oprechte, volijverige medewerkers Gods geweest te zijn, vol toewijding, bezieling en opofferingszin, ook ter zake van den arbeid der Zending“.

Het leek me goed zoo prof. Greijdanus te laten spreken nadat hij gestorven is. Ook voor hem zijn de nevelen opgetrokken. Hij mag dien Heere zien. Dien hij op aarde in het midden van Diens gemeente zoo trouw, vol toewijding en met bezieling gediend heeft. Dien Heere, dien hij steeds zoo eerbiedig met al Zijne namen noemde, den Heere Jezus Christus. D. K. W.

een belangrijke vraag. Wat mogen de motieven geweest zijn, die onzen Professor bewogen zijn tijd en gaven ter beschikking te stellen eerst als Curator sedert 9 Augustus 1923, waarbij zelfs tijdelijk als waarnemend penningmeester, en sinds 20 Januari 1936 als Voorzitter van het Curatorium?

Er moeten immers zeer belangrijke redenen geweest zijn, die hem tot het aanvaarden van deze functie noopten.

Juist dezer dagen hoorde ik, dat Professor Greijdanus, tot ouderling verkozen van de kerk van Kampen, aan den Kerkeraad hiervan ontheffing verzoekt, omdat hij, geroepen alle kerken te dienen, niet aan één bepaalde kerk zijn krachten kon geven.

Het is dan ook niet waarschijnlijk, dat het aan vele vereenigingen gegeven zal zijn bij de herdenking van het levenswerk van Professor Greijdanus melding te maken van arbeid, in een of andere bestuursfunctie door hem verricht. Om heel eerlijk te zijn: ik ken er geen andere dan de Nationale Vereeniging voor Gereformeerd Voorbereidend Hooger Onderwijs te Kampen, van welke Vereeniging het Gymnasium aldaar uitgaat.

Als hoogleraar aan de Theologische Hoogeschool betoonde Dr. Greijdanus zich ook in deze hem karakteristieke levenshouding, dat hij namelijk de vervulling van zijn levensroeping zocht in den arbeid op de studierkamer, den „professor“.

Dit latijnsche woord hangt samen met het werkwoord „profiteri“, dat gebruikt wordt van het werk van diegenen, die van iets hun beroep maken. Eigenlijk, die openlijk verklaren, dat zij een bepaalde bezigheid tot de hunne maken. Dit werkwoord wordt meermalen in het latijn in deze betekenis eenerzijds geflankeerd door het werkwoord „suscipere“ (op zich